

Nieuwsbrief 2022-4

December 2022

Komend jaar lustrumjaar!

Nog twee weken en dan is het alweer 2023. Voor Ondernemers in Geschiedenis een bijzonder jaar omdat de vereniging dan 30 jaar bestaat. Dat mag natuurlijk niet ongemerkt voorbijgaan. Daarom graag aandacht voor de nieuwe activiteitenkalender, met in het najaar een speciale lustrumactiviteit:

- 2 maart:** Algemene Ledenvergadering in de Jacobikerk te Utrecht
- 10 mei:** Bezoek aan Joods Groningen (inclusief de Synagoge Groningen)
- 6 oktober:** Lustrumactiviteit bij het IISG in Amsterdam (thema: 'De ondernemende historicus')
- 16 november:** Webinar verzorgd door een van onze leden (suggesties welkom!)

Deze data staan inmiddels ook op onze website, maar zet ze alvast in je agenda!

Najaarsexcursie Indisch Den Haag

Op 7 oktober jl. vond de najaarsexcursie plaats met als thema Indisch Den Haag. We begonnen bij het Indisch Herinneringscentrum (IHC), waar we zeer hartelijk werden ontvangen door ons oud-verenigingslid Margaret Leidelmeijer. Onder het genot van koffie en spekkoek vertelde zij ons over het doel en de opzet van het Herinneringscentrum: een Indische pleisterplaats waarin de koloniale geschiedenis van Nederland in Nederlands-Indië centraal staat.

Na het ontvangst door Margaret bezochten we de tentoonstelling *ONS LAND – Dekolonisatie, generaties, verhalen* in Museum Sophiahof. Deze interactieve tentoonstelling laat aan de hand van verhalen zien hoe de koloniale geschiedenis in Nederlands-Indië nog altijd doorwerkt in de Nederlandse maatschappij.

Na de lunch werden we door stadsgids Piet Vernimmen rondgeleid door het Statenkwartier. De rondleiding startte bij de Indische Tantes op het Frederik Hendrikplein en voerde ons onder meer

langs huizen waar Yvonne Keuls (Pension Louise) en Eduard Douwes Dekker en zijn twee vrouwen (Tine en Mimi) hebben gewoond. Ook kwamen we langs een opvanghuis voor 'baboes' en de plek waar de Pasar Malam Besar (tegenwoordig Tong Tong Fair) is ontstaan. Kortom, een wandeling langs gewone huizen die het bijzondere verhaal vertellen van de 'Weduwe van Indië' (Den Haag).

Webinar Oude handschriften lezen

Op donderdag 17 november volgden zeven OIG-leden een online bijscholing paleografie bij ons medeverenigingslid Herman Postema. Na een korte inleiding ontcijferden we gezamenlijk een aantal oude handschriften. Dat begon met relatief eenvoudige tekst uit de negentiende eeuw en eindigde met een tekst uit de veertiende eeuw – een niet meer zo eenvoudige...

De lijst met (online) literatuur die Herman verstrekte, kan goed helpen bij de eerste of hernieuwde schreden op dit pad. Denk aan het fameuze werk, u allen wellicht bekend van uw nachtkastje, van de heer A. Capelli, *Dizionario di abbreviature Latine ed Italiane* (Modena 1929 - en latere herdrukken). In tegenstelling tot wat de Italiaanse titel suggereert, gaat het hier om een boek – online te raadplegen – dat ook bruikbaar is voor Latijnse teksten uit de Nederlanden. Verder ging Herman in op specifieke oude handschriften, zoals notariële aktes, en op het gebruik van (veelvoorkomende) afkortingen, woordenboeken Oud Nederlands en online tools.

Zonder goede begeleiding of zonder het nodige puzzelwerk lijken oude oorkonden vaak abracadabra. De stelling van Herman Postema dat op dit vlak vooral oefening de kunst van het ontcijferen baart, blijkt waar. Samen studeren op oude handschriften kan daarbij helpen, zo bewees dit webinar.

Van de bestuurstafel...

Vacature algemeen bestuurslid Social Media

In de vorige Nieuwsbrief werd een oproep gedaan voor een nieuw algemeen bestuurslid Social Media. In reactie daarop heeft Femke Knoop zich aangemeld. Femke is naast eigenaar van haar bedrijf Haute Histoire tevens conservator bij Museum Heerenveen. Zij heeft veel ervaring met social media in de geschiedenissector en is inmiddels als aspirant-bestuurslid voor de vereniging aan de slag gegaan. Het bestuur is heel blij met haar komst en zal Femke bij de komende Algemene Ledenvergadering voordragen als **algemeen bestuurslid Social Media**.

Vacature bestuurslid met voorzitter-ambities

Zoals in Nieuwsbrief 2022-2 aangekondigd, treedt Anton van Rensen komend voorjaar af als bestuurslid en daarmee ook als voorzitter van de vereniging. Dat betekent dat er een vacature is voor een **bestuurslid met voorzitter-ambities**. Naast affiniteit met het aandachtsgebied Externe contacten (zie onderstaande uitleg) zoeken we iemand die de vereniging voorop zet, vergaderingen kan leiden en sociaal vaardig is. Belangrijk ook is het willen spreken voor groepen op de jaarlijkse ALV en lustrumbijeenkomsten zoals die in het aankomende jaar. Een ieder die zich daartoe geroepen voelt, kan zich bij de secretaris melden via info@ondernemersingeschiedenis.nl; gezien de samenstelling van het bestuur gaat bij gelijke geschiktheid de voorkeur uit naar een vrouwelijke kandidaat. (*)

(*) *Het bestuurslidmaatschap kost tijd en energie – reken op een dagdeel per week – maar het is ook leuk vrijwilligerswerk. We vergaderen elke maand online via Teams. Tussendoor zijn er allerlei klusjes te doen die we gezamenlijk oppakken, zoals het schrijven van deze Nieuwsbrief en het organiseren van excursies. Bovendien is een bestuursfunctie nuttig voor je contacten en gewoon ook heel gezellig.*

Aandachtsgebied bestuur: Externe contacten

Op dit moment zijn de aandachtsgebieden van het bestuur als volgt verdeeld:

Externe contacten – Anton van Renssen, naast voorzitterschap * **tot 2 maart 2023**

Website – Mari Smits, naast penningmeesterschap

Activiteiten – Christiaan Stam

Ledenwerving – Rogier Overman, naast secretariaat

Social media – Femke Knoop, ten tijde van dit schrijven nog aspirant-bestuurslid

Omdat het voorzitterschap en daarmee het **aandachtsgebied Externe contacten** vrijkomt gaan we in deze Nieuwsbrief wat uitgebreider in op dit aandachtsgebied. Qua externe contacten richt het bestuur zich op dit moment vooral op de KNHG en Jong KNHG, de Vereniging van Ondernemers in de Archeologie (VOiA), de Jonge Historici en bijvoorbeeld het Centraal Bureau voor Genealogie. Met deze partijen willen we op den duur samenwerkingsverbanden aangaan om onze vereniging meer bekendheid te geven, te versterken en te vergroten. Het opzetten en onderhouden van externe contacten is bij uitstek een taak van de voorzitter, ook al zij opgemerkt dat deze dit mede samen met de andere bestuursleden doet. In elk geval is het voorzitterschap dus gekoppeld aan het aandachtsgebied Externe contacten.

Contact met het KNHG

Op 20 september 2022 spraken Anton van Renssen en Christiaan Stam in Amsterdam met Antia Wiersema, directeur van het **KNHG**. Het was een hernieuwde kennismaking met als doel het opzetten van mogelijke samenwerking. Sinds de zomer is onze vereniging institutioneel lid van het KNHG. Het KNHG wil meer gaan betekenen voor vrijgevestigde historici, daar waar onze vereniging graag wil profiteren van de kennis en kunde en uiteraard ook het netwerk van het KNHG.

Twee concrete vraagstukken vatten we tijdens dit eerste bezoek bij de horens: de problemen die onderzoekers ondervinden bij het raadplegen van archieven van zorginstellingen en de hoge kosten die de Kamer van Koophandel sinds enige tijd berekent bij het opvragen van archiefstukken. Het eerste punt, zo bleek, is ook punt van overleg in de archiefwereld en er wordt zelfs een nieuwe richtlijn opgesteld. Als vereniging zijn we daar, zij het in tweede instantie, ook bij betrokken geraakt. Dat we alsnog onze mening hierover kunnen ventileren danken we aan dit hernieuwde contact met het KNHG. Met dit genootschap pakken we op dit moment ook de zaak rond de KvK-archieven op.

Stand en streven ledental

De vereniging Ondernemers in Geschiedenis heeft op dit moment **46 leden** (per 1 januari a.s.). Ook het komend jaar zal verder worden ingezet op de groei van het ledental, onder andere door de (digitale) flyer te verspreiden en contact te zoeken met Jong KNHG en de Jonge Historici. We streven naar circa 70 leden aan het eind van 2023. Nieuwe leden worden voorgesteld op onze social media en in de Nieuwsbrief, waarbij voortaan ook hun woonplaats wordt genoemd.

Alies Pegtel (Amsterdam)

Alies Pegtel is historicus en journalist. Ze was redacteur bij *HP/de Tijd*, waarna ze in 2014 een biografie uitbracht over Neelie Kroes: *Brave meisjes schrijven zelden geschiedenis*. Waarom er zelden vrouwen voorkomen in de algemene geschiedenisboeken beschrijft zij in haar meest recente boek *Zij in de geschiedenis. Wat mannen nooit vertelden, maar wat je altijd had willen weten* (2019). Naast literaire non-fictie schrijft Alies portretten, interviews, (reis)reportages en artikelen op het gebied van vrouwengeschiedenis in onder andere *Historisch Nieuwsblad* en *Filosofie Magazine*. Zie: www.aliespegte.nl.

Frans van Gaal ('s-Hertogenbosch)

Frans van Gaal onderneemt in geschiedenis door boeken en artikelen te schrijven, verhalen te vertellen, te onderzoeken, te adviseren, te trainen, presenteren, creëren en actie te voeren. In 2022 voerde hij bijvoorbeeld actie om de filosoof, arts, senator en emancipator Jacob Moleschott (1822-1893) in zijn geboortestad 's-Hertogenbosch te eren. Frans zelf is een ervaren en gelouterd facilitator/trainer bij School voor de Toekomst/Koning Willem I College in 's-Hertogenbosch. Hij promoveerde in 1989 op zijn proefschrift *Socialisme en zelfstandige arbeidersbewegingen andere linkse 'ismen' in 's-Hertogenbosch, 1848-1940*. Sinds die tijd besteedt Frans een deel van zijn werkzame leven aan het schrijven van boeken en publicaties, veelal in opdracht. Inmiddels zijn dat er meer dan dertig, zie: www.fransvangaal.nl.

Puck de Boer (Groningen)

Puck de Boer is student Moderne Geschiedenis en Internationale Betrekkingen aan de Rijksuniversiteit Groningen met een bijzondere interesse voor retoriek, militaire geschiedenis en gender. Naast haar studie heeft zij Puckcast opgezet – een onderneming waarmee zij voor bedrijven, organisaties en/of projecten podcasts produceert. Als antropoloog en historicus vindt Puck het belangrijk om informatie op een aantrekkelijke en toegankelijke manier met mensen te delen. Podcasts zijn wat haar betreft een fantastisch middel om dit te doen. Met Puckcast faciliteert Puck niet alleen de opname en montage van podcasts, maar ondersteunt zij haar klanten ook bij het ontwikkelen van een pakkende boodschap, een verhaallijn of een script. De meest recente podcast van Puck is getiteld 'De Huizinga podcast' en te beluisteren via: <https://www.buzzsprout.com/2025010/share>). Puck zelf is te bereiken via [Puck de Boer | LinkedIn](#).

Willem van der Ham (Den Haag)

Willem van der Ham is sociaal geograaf, historicus en schrijver. Hij is vooral bekend als historicus van waterstaat, landschap en infrastructuur en als schrijver van enkele standaardwerken op het gebied van het onderwijs. Willem begon als freelance journalist bij kranten als *Intermediair*, *NRC Handelsblad* en *Het Parool*, waarna hij bij de TU Delft promoveerde op de geschiedenis van Rijkswaterstaat in de twintigste eeuw. Tegenwoordig schrijft hij boeken en maakt hij films en tentoonstellingen, vaak in combinatie. Willem koppelt het verleden, heden en de toekomst aan elkaar en heeft als motto: geschiedenis kan een goede inspiratiebron zijn voor de opgaven van nu. Hij is regelmatig te gast bij radio en televisie en wordt ook internationaal gevraagd om zijn visie te geven, bijvoorbeeld met betrekking tot de waterproblematiek van Venetië. In 2021 stond zijn boek *Reuzenarbeid* (over de geschiedenis van de bouw van het moderne Nederland) bij de beste non-fictieboeken geselecteerd door de VPRO; in 2022 viel hem die eer ten deel met *Hoor, hoor, de dijk is dicht. De Zuiderzee in beeld, films en verhalen*. Meer informatie over zijn werk is te vinden op www.willemvanderham.nl.

Albert Scheffers (Zierikzee)

Albert Scheffers is met zijn bedrijf Klinkaart BV, bureau voor museum- en collectiemanagement, actief als adviseur in de zakelijke kant van het cultureel bedrijf (archiefstellingen, bibliotheken en musea). Tevens is hij als actief als (interim-)directeur-bestuurder van culturele organisaties in transitie (verzelfstandiging, reorganisatie, sluiting). Op dit moment is Albert directeur-bestuurder van het Stadhuismuseum Zierikzee, het gemeentelijk museum van Schouwen-Duiveland. Ook is hij voorzitter van de Vereniging van Musea op Schouwen-Duiveland en penningmeester van de Ondernemersvereniging Zierikzee. Albert heeft een achtergrond als monetair historicus – in 2013 promoveerde hij op het toezicht op de muntproductie tijdens de Republiek – en is verder nog actief als (eind-)redacteur en uitgever van historische producties die geen kans maken bij de grote uitgevers. Zie voor meer informatie over Albert en zijn werk www.klinkaart.nl.

Ondernemers in Geschiedenis op social media

Promotie bestaande leden

Via onze sociale media-kanalen promoten wij graag de leden van Ondernemers in Geschiedenis en hun werkzaamheden. Nieuwe leden stellen wij al voor door middel van een foto en begeleidende tekst, en dat willen wij ook graag doen met onze **bestaande leden**. Hiervoor hebben we echter je toestemming en update informatie nodig.

Als je wilt dat de informatie over jou en je werk als zelfstandig ondernemer wordt gedeeld op de sociale media-kanalen van Ondernemers in Geschiedenis, stuur dan een mail met een recente foto van jezelf (liefst een foto in liggend formaat en minimaal 150 kb) en een tekst van maximaal 100 woorden over jouw bedrijf naar socialmedia@ondernemersingeschiedenis.nl. Ons aspirant-bestuurslid Femke Knoop zal deze informatie dan vermelden in een bericht op onze sociale media.

Oproep voor content

Ook indien je een recente publicatie of een lezing, tentoonstelling, podcast of iets anders wilt delen op onze social media horen wij dat graag. Tag ons in je eigen bericht op sociale media of stuur een mail met een foto en begeleidende tekst naar socialmedia@ondernemersingeschiedenis.nl. Wij zullen jouw berichten dan delen op onze social media.

Ondernemers in Geschiedenis op Facebook

Behalve op LinkedIn, Twitter en Instagram is Ondernemers in Geschiedenis ook te vinden op Facebook. Om de pagina te laten groeien en meer mensen te bereiken willen we jullie vragen onze Facebook-pagina te liken en te volgen en onze berichten te delen op je jullie eigen pagina. Ook kun je ons taggen in een bericht, zodat wij dit zien en het bericht kunnen delen om jullie werk te promoten.

Onze Facebook-pagina is te vinden op :

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100086926596792>

Leden in de media

Ook de afgelopen maanden waren er weer veel OiG-leden in de media:

Bidprentjes van Nederlandse emigranten in Brazilië

Op 2 november jl., te weten op Allerzielen, de dag dat in katholieke wereld de doden worden herdacht, vond op de Abdij van Berne in het Brabantse Heeswijk-Dinther een bijzondere gebeurtenis plaats. Ons medeverenigingslid Renate Stapelbroek presenteerde een dik boek met daarin de bid- of gedachtenisprentjes van katholieke Nederlanders en hun kinderen die na 1945 naar Brazilië zijn geëmigreerd, in Brazilië zijn geboren, daar zijn overleden of weer naar Nederland zijn teruggekeerd. De bijeenkomst was bijzonder omdat de presentatie tegelijkertijd plaatsvond op drie locaties: Heeswijk-Dinther en in twee Nederlandse emigrantengemeenschappen in Brazilië, te weten Holambra en Não Me Toque. De drie locaties waren via een online verbinding met elkaar verbonden en dat leverde bijzondere overzeese ontmoetingen op. Mensen die elkaar al meer dan zeventig jaar niet meer hadden gesproken konden elkaar de groeten doen!

Het gepresenteerde tweetalige boek *Ter herinnering aan... Bidprentjes van Nederlandse emigranten in en uit Brazilië* bevat de afbeeldingen en teksten van 333 bid- of gedachtenisprentjes die tijdens de uitvaart van een overledene aan de aanwezige belangstellenden worden uitgedeeld. Renate Stapelbroek heeft zich hierbij de vraag gesteld in hoeverre de herinnering aan de emigratie naar voren kwam in de teksten op de prentjes. Ook het veranderende karakter van de prentjes – minder religieus en meer een persoonlijk levensverhaal – is zichtbaar in de prentjes die de periode 1951-2021 bestrijken. Het 486 pagina's dikke boek is voor € 32,- te bestellen bij Renate Stapelbroek via renatestapelbroek@xs4all.nl.

Boekpresentatie *Verhaal van Gelderland*

Voor het eerst is de Gelderse geschiedenis beschreven in een compleet overzichtswerk: op 10 november jl. verscheen het *Verhaal van Gelderland*! De nieuwe vierdelige boekenreeks werd gepresenteerd in het Huis der Provincie. Ons medeverenigingslid Dolly Verhoeven, hoogleraar Gelderse Geschiedenis en hoofdredacteur van het project, reikte het eerste exemplaar uit aan Commissaris van de Koning in Gelderland John Berends. In vier boeken behandelt het *Verhaal van Gelderland* alle belangrijke thema's uit het Gelderse verleden. Van de mysterieuze grafheuvels op de

Veluwe tot de machtige hertogen van Gelre, van ordelijke Romeinse legerkampen tot weelderige adellijke landgoederen en van de gewelddadige verovering van Grol tot de mislukte slag om Arnhem. Het *Verhaal van Gelderland* is een integrale en chronologische geschiedenis, waarin politieke, economische, sociale en culturele processen per periode in onderlinge samenhang worden beschreven. Elk boek bestrijkt een eigen tijdvak en is rijk geïllustreerd met honderden afbeeldingen, waaronder tientallen nieuwe kaarten en tekeningen.

Dolly Verhoeven e.a., *Verhaal van Gelderland I, II, III en IV* (Boom Uitgevers, 2022), ISBN 978.90.2444.256.0, 1560 blz., 100 euro voor 4 delen of 29,29 euro per deel.

Zwarte Sinterklaas

Op 5 december 2022, precies 65 jaar na 'Zwarte Sinterklaas', presenteerde onze voorzitter Anton van Renssen zijn nieuwe, zesdelige podcast over Oranje Nassau's Oord als Huis van Aankomst. Deze podcast gaat over de opvang en zorg voor Indische en Molukse Nederlanders met tuberculose die vanaf de jaren vijftig werden opgenomen in sanatoria voor longlijders. Een van die sanatoria was Oranje Nassau's Oord in de gemeente Wageningen. Het verhaal begint met Zwarte Sinterklaas, de dag dat de Indonesische president Soekarno het bevel gaf dat alle inwoners met een Nederlandse nationaliteit zijn land moesten verlaten.

De aanleiding voor dit project was een boekje dat Anton vond in het archief van zijn moeder. Zij bleek als maatschappelijk werkster van de gemeente Wageningen van 1957 tot 1959, de jaren na Zwarte Sinterklaas, zich vooral voor deze patiënten te hebben ingezet. Anton interviewde zijn moeder in enkele korte sessies over haar werk in en herinneringen aan Wageningen. Daarnaast sprak hij onder andere met een voormalige patiënt, oud-verpleegsters en deskundigen, onder wie ons oud-verenigingslid Margaret Leidelmeijer, nu werkzaam bij het Indisch Herinneringscentrum in Den Haag. De podcast werd gepresenteerd in de bibliotheek van Wageningen en is te beluisteren op Spotify, Apple Podcast en Anchor (zoeken op 'Oranje Nassau's Oord als Huis van Aankomst').

Machlien Vlasblom valt in de prijzen

Het boek *Wij waren supermannen* van ons medeverenigingslid Machlien Vlasblom is 16 november jl. uitgeroepen tot het Beste Boek van Overijssel in de categorie non-fictie. De prijsuitreiking vond plaats in het filmtheater MIMIK te Deventer. Het boek van Machlien is een dubbelbiografie van de broers Jan en Herman Heukels, fotografen in Zwolle en bekend (en berucht) om hun foto's genomen tijdens de Tweede Wereldoorlog. Een greep uit het juryrapport:

‘In een boeiend en goed gestructureerd boek reconstrueert Machlien Vlasblom de levens van beide broers en probeert ze te achterhalen waarom zij tot hun uiterst betwistbare keuzes voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn gekomen. Materiaal dat je als lezer aan het denken zet en uitnodigt om kritisch te kijken naar (historisch) beeldmateriaal. En dat geldt niet alleen voor Overijsselse lezers, maar voor iedereen.’

Over de prijs zelf is meer te vinden op: [Beste Boek van Overijssel](#).

Machlien Vlasblom, *‘Wij waren supermannen’ – Jan en Herman Heukels – broers, fotografen, nationaalsocialisten* (Boom Uitgevers, 2022), 368 blz., ISBN 9789024425556. Prijs: € 34,90.

Van RTV Oost tot het NIOD en de *New York Times*

Het boek van Machlien heeft veel aandacht gekregen in de media. Zo besprak RTV Oost het op radio en tv vanwege de prijsuitreiking van het Beste Boek van Overijssel, terwijl er op vrijdag 23 december a.s. bij hetzelfde RTV Oost nog aandacht aan wordt besteed in het kerstprogramma ‘Spunck. Onderweg naar Kerst’. Eerder dit jaar werd er bovendien aandacht aan besteed in de *New York Times* (!) en zelf schreef Machlien voor de Maand van de Geschiedenis een artikel over het boek in het *Geschiedenis Magazine*. Ook Bas Kromhout deed dat, maar dan in het *Historisch Nieuwsblad*, terwijl er op 20 december een Engelstalige lezing staat gepland in het NIOD. De lezing wordt gehouden door Machlien zelf, begint om 15.00 uur en kan hetzij live hetzij online worden bijgewoond:

[Lecture 'The Darkroom of the Heukels Brothers: Photographers and National-Socialists' | NIOD Institute for War, Holocaust and Genocide Studies - NIOD](#)

Glasmuseum

Ons medeverenigingslid Willy van der Schuit, bekend van onder meer de vaste tentoonstelling in de Synagoge Groningen, heeft nieuwe projecten kunnen realiseren in Drenthe en Groningen. In Drenthe moest het Glasmuseum op zoek naar een nieuwe locatie en wilde de bibliotheek van Nieuw-Beilen (*), onderdeel van Biblionet Drenthe, graag meer bewoners in aanraking brengen met lezen en taalontwikkeling. Beide organisaties vonden elkaar in een multifunctionele gebouw midden in het dorp dat in oktober 2022 werd geopend. Willy heeft de inrichting van het museum gerealiseerd, waarbij ook de bibliotheek in een nieuw jasje is gestoken. Zij werkte samen met Studio Eye Candy en Opmaat3D.

(*) In Nieuw-Buinen speelt de glasindustrie een prominente rol, een bewogen geschiedenis van ruim 130 jaar. In 1967 sloot de laatste glasfabriek zijn deuren en verdween de productie van gebruiksglas uit het dorp. Juist de herkenning van dit glaswerk is een trigger voor bezoekers; het stond bij iedereen op tafel, in het keukenkastje, bij de apotheek, de slijter of de drogist. Het gaat om merken als Talens, Brocades, Bols, Nivea, Tana en Maggi.

Koetsen en kastelen

Eerder dit jaar realiseerde Willy van der Sluit een bijzondere tentoonstelling over koetsen en kastelen in Museum Nienoord te Leek op de grens tussen Drenthe en Groningen. Het project heet 'Koetsen en

kastelen, regenten onderweg in de 19de eeuw' en werd samen met onder andere drie studenten van de Rijksuniversiteit Groningen gerealiseerd. Centraal staat het leven van twaalf historische personen van stand, hun families, rijtuigen en kastelen. De studenten verdiepten zich in de persoonlijke verhalen van de families en dachten mee hoe die te verbeelden. De conservator selecteerde bijzondere rijtuigen – grotendeels uit de eigen collectie van het nationaal rijtuigmuseum – en Willy en andere betrokkenen deden de rest: er werd o.a. een audio- en gebarentour gemaakt en een

speciale route voor kinderen. Over het project met de studenten is een video gemaakt, zie:

<https://www.rug.nl/society-business/science-shops/nieuws/hoe-kunnen-we-een-aantrekkelijk-verhaal-vertellen-over-de-groninger-rijtuig-geschiedenis>. Zie voor de tentoonstelling zelf www.museumnienoord.nl.

Joodse synagoge

Tot slot werd het kunstwerk 'Thuis' van de vaste tentoonstelling in de Synagoge Groningen dit jaar genomineerd voor de Dezeen Award 2022. 'Thuis' herdenkt de joden uit Groningen die tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn omgebracht. Het kunstwerk is van messing en maakt onderdeel uit van de permanente tentoonstelling die onder leiding van Willy van der Schuit in 2021 in de Synagoge Groningen werd gerealiseerd (zie Nieuwsbrief OiG 2021-2). De nominatie leidde niet tot het winnen van de award, maar Ondernemers in Geschiedenis heeft wel een bezoek aan de Synagoge Groningen als voorjaarsexcursie geprogrammeerd. Aanmelden daarvoor kan bij ons bestuurslid Christiaan Stam via activiteiten@ondernemersingeschiedenis.nl. Voor de nominatie van 'Thuis' zie: <https://lnkd.in/ewzqY2BC>.

Jacob Moleschott

Ons medeverenigingslid Frans van Gaal heeft zich dit jaar onder andere ingezet voor een blijvend eerbetoon aan de vrijdenker, wetenschapper, filosoof, initiator en politicus Jacob Moleschott (1822-1893). Moleschott werd geboren op 8 augustus 1822 te 's-Hertogenbosch. Zijn vader was arts en atheïstisch vrijdenker. Jacob zelf studeerde vanaf 1842 geneeskunde te Heidelberg, waarbij hij de overtuiging kreeg dat scheikunde, mechanica en anatomie aan de basis ligt van geneeskunde. 'Waakt u voor het overtollig geloof in wonderen', zo luidde zijn vroege pleidooi voor moderne geneeskunde. In 1850 schreef Jacob Moleschott *Leer der voedingsmiddelen voor het volk*, waarin hij de gedachte verwierp dat de geest los van het lichaam functioneert. In 1856 werd hij hoogleraar in de fysiologie

te Zürich, daarna te Turijn (1861) en vanaf 1879 aan de Università Sapienza in Rome, terwijl hij eerder al senator was geworden in het Italiaanse parlement (1876). Moleschott plette voor onafhankelijk denken ('Laat het "keurslijf van de RK Kerk los!') en nam het op voor de door misoogsten en aardappelziektes geplaagde paupers op het Italiaanse platteland. Voor hem was de wetenschap er in de eerste plaats om de mens en zijn samenleving beter en gelukkiger te maken. Zijn beroemdste uitspraak is: 'Ohne Phosphor keine Gedanke'. Populair gesteld: met een lege maag kun je niet goed nadenken. Verder is Jacob Moleschott een van de eerste Europese parlementariërs die in 1880 plette voor invoering van het vrouwenkiesrecht en het recht op echtscheiding. Meer informatie over hem is te vinden op de website van Frans: www.fransvangaal.nl.

Digitale expositie HOOR HAAR / HEAR HER

Samen met anderen heeft ons medeverenigingslid Marjan Beijering met haar bedrijf GeschiedenisLab bijgedragen aan de totstandkoming van een bijzondere digitale tentoonstelling getiteld HOOR HAAR / HEAR HER. De tentoonstelling is een blijvende variant van de gelijknamige, tijdelijke expositie over Rotterdamse feministische mediamakers, die in september in Het Nieuwe Instituut veel belangstelling trok tijdens Feminist Assembly Month.

HOOR HAAR gaat over de activiteiten van de feministische Filmgroep Storing, een groep vrouwen die rond 1980 actief was in Rotterdam. De expositie is een vervolg op het project Gerse Vrouwen van DIG IT UP en Dona Daria. In deze expositie staat het verhaal van Mieke de Wit centraal. Zij was een spin in het web van de Rotterdamse vrouwenbeweging en ook betrokken bij de oprichting van de faculteit vrouwenstudies.

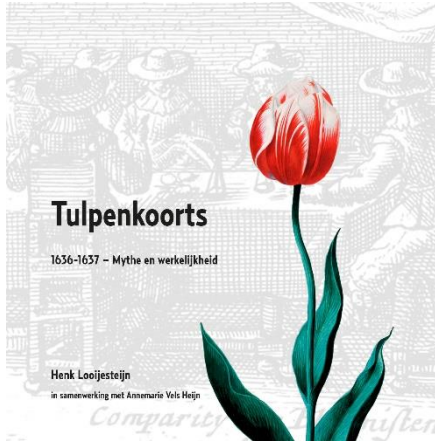

Wat motiveerde de vrouwen van Storing om zelf films te gaan maken? En waarom is het belangrijk om die verhalen te archiveren? Het zijn vragen die in deze expositie beantwoord worden. De online expositie is te bekijken via <https://digitup.nl/hoor-haar-online-expo/>.

Een persoonlijke noot van Henk Looijesteijn

'Dinsdag 1 november 2022 was voor mij als historisch ondernemer het hoogtepunt van het jaar. In Leerdam werd toen mijn boek *Alle Famillien hebben armen en rijken. 250 jaar Hofje van Mevrouw van Aerden te Leerdam 1772-2022* gepresenteerd. Ook medeverenigingslid Herman Postema heeft meegewerkt aan het boek. Het eerste exemplaar werd aangeboden aan de oudste bewoonster van het hofje. Het boek is te koop bij het Hofje van Aerden en in Leerdamse boekhandels.

'Na de presentatie stond ik een journalist te woord en maakte ik onderdeel uit van een live-uitzending van RTV Utrecht. Het boek kreeg dus ruimschoots aandacht in de media. Toen ik twee weken later weer in het hofje was kreeg ik van verschillende kanten complimenten van vrijwilligers die het al hadden gelezen (al werd ook duidelijk dat lang niet iedereen het een en ander goed onthield). Het was een mooie dag en het boek verkoopt goed, werd mij gezegd.

'Inmiddels is een volgend boek naar de drukker, *Tulpenkoorts, mythe en werkelijkheid*. Dit boek verschijnt bij de tentoonstelling 'Tulpenkoorts – het ware verhaal' die van 18 maart tot 27 augustus 2023 te zien zal zijn in Museum de Zwarte Tulp in Lisse. Ik heb het geschreven samen met Annemarie Vels Heijn, conservator van het museum. Het verschijnt tegelijkertijd in het Engels en zal op 3 februari a.s. worden gepresenteerd, de dag waarop in 1637 de tulpenhandel instortte.

'Verder heb ik een viertal stukken geschreven in opdracht van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier voor hun website over monumenten in hun bezit, te weten gemalen in de Wieringermeer en in Zandijk, sluizen in Nauerna en de Zijpe en een 18^e-eeuwse steenglooijing nabij Nauerna. De stukken zijn te vinden op <https://www.hhnk.nl/watererfgoed-uitgelicht>.

'In het komende jaar staan meer hofjesboeken op de rol: ik moet de laatste hand leggen aan een boek over de Eleëmosynae van Oudmunster in Utrecht en in de tweede helft van het jaar een boek opleveren over het Coninckshofje in Leiden. Verder werk ik samen met een vriendin aan een boek over de geschiedenis van het Occohofje in Amsterdam, welk boek in 2024 moet verschijnen.'

'Op de koffie bij...'

De eerstvolgende online 'Op de koffie bij...' vindt plaats op donderdag 19 januari a.s. om 09.00 uur. Aanmelden ervoor kan bij Jan Brouwers (jan@janbrouwers.eu). Zie voor meer data onze website.

Kopij Nieuwsbrief...

De Nieuwsbrief voor Ondernemers in Geschiedenis verschijnt vier keer per jaar, de ene keer wat uitgebreider dan de andere keer en altijd informatief. Zo houden we elkaar op de hoogte en kunnen we elkaar inspireren. De volgende Nieuwsbrief verschijnt in maart 2023. Je kunt hiervoor kopij aanleveren via info@ondernemersingeschiedenis.nl.

Fijne feestdagen en tot volgend jaar!